

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 845.

CHICAGO, ILL., 22. NOVEMBRA (November 22nd), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

“SOCIALIZEM KOT JE”.

Ker je na svetu vse “narobe,” je nekdo odgovoren za ta kaos. Socialisti dolže kapitalistični ekonomski sistem in ignoranco v ljudskih plasteh, kapitalisti pa odgovarjajo, da bi bilo pod socializmom še slabše. Kjer imajo socialisti kaj govoriti, je po mnenju kapitalističnih besednikov resnično slabše kot v deželah, kjer nimajo delavske stranke nobene besede.

Kapitalistični sistem je privedel do svetovne vojne, in ta do ekonomskih kriz in katastrof. V tem splošnem političnem in gospodarskem kaosu so v nekaterih deželah prišli socialisti na vlado. Kapitalistično časopisje pa je zakričalo: Glejte, tudi pod vlado socialistov ni boljše kakor je bilo poprej! Kazali so na nemško Avstrijo, pozabili pa so povedati, kdo jo je ugonobil. Socializem nima s propadanjem Nemške Avstrije v letih po vojni ničesar opraviti. Ampak socialisti so storili kolikor so mogli, da so ljudstvo v imenovani deželi obvarovali pred popolnim obubožanjem in bedo.

Prodani uredniki kažejo na Nemčijo, kjer so bili socialisti v koalicijski vladi. Pozabili pa so povedati, da so bili socialisti edina sila, ki je varovala ljudstvo pred domačimi in tujimi krvosesi, in ako niso mogli premagati vseh ovir, je bilo to zategadelj, ker so nasprotna sila jačje kot socialistična stranka.

“Chicago Tribune” je v izdaji z dne 18. novembra priobčila uredniški članek “Socializem kot je”, v katerem slika gospodarski polom v Rusiji, ki so ga po njenem prepričanju zakrivali pristaši socializma. V potrditev svojega mnenja priobčuje izrpeke nekega članka iz moskovske “Izvestije”, v katerem ta organ sovjetske vlade priznava, da je gospodarski aparat sovjetskega režima zelo pomanjkljiv in v mnogih ozirih nepraktičen. “Tribuna” sklepa iz tega, da se je socializem izkazal za nepraktičen nauk in da imajo dežele, kjer se ga izvaja ali se ga je skušalo izvajati, z njim zelo slabe izkušnje. Zagovorniki sedanjega ekonomskega sistema ne morejo pisati drugače. Toda to kar o socializmu pišejo, ni v soglasju z resnico. Prvič, socializem ni mogel skrahirati, ker socialistične ekonomske uredbe še nikjer ni bilo. Za sedanjega gospodarskega kaosa torej ne more biti odgovoren socializem, ampak kapitalizem.

Rusija je bila devet let objeta v vojni požar, kar pomeni devet let uničevanja. Carizem ni pustil novi Rusiji nobene vzorne ekonomske institucije. Nova Rusija jih mora šele graditi, to pa ni stvar dnevov ali mesecev, ampak dolgih let. Kljub neštetim oviram se njeno ekonomsko življenje dviga. “Tribuna” argumentira, da so plače ruskih delavcev manjše kakor so bile pred vojno. Da, ampak so večje kakor so bile pred enim ali pred par leti. In končno, kar se tiče manjših plač: Nemški delavci prejemajo mnogo manjše plače kakor pred vojno, istotako delavci v Nemški Avstriji, v Italiji, Jugoslaviji itd. Ta padec plač, ki je vrgel mase delavcev v še večjo bedo, ni zakrivil socializem, pač pa kapitalizem, ki je pognal svet v vojno in s tem ustvaril razmere, ki so vrgle dežele v ekonomsko in politično anarhijo.

“Socializem kot je” ni skrahiral, skrahiral pa je kapitalizem kot je. Ako pride danes vsa Evropa pod socialistično vlado (kar se radi ignorance v ljudskih masah še ne dogodi), bi vzelo dolgo let, predno bi mogel zgraditi na razvalinah današnje ekonomske anarhije vzornejši gospodarski red.

Razni dalekovidnejši liberalni evropski politiki pravijo, da vodijo kapitalistične vlade evropskih in drugih dežel svet v novo vojno, ki bo groznejša od zadnje. S tem priznavajo celo nasprotniki socializma, da kapitalizem kot je ni sposoben za rekonstrukcijo svojega ekonomskega sistema.

Kapitalizem je vršil svojo zgodovinsko nalogo v ekonomskem razvoju. Prišel je na vrhunec, dosegel kolikor je kot tak mogel, in sedaj gre navzdol. Njegovo mesto pa zavzema socializem, ne v gladkih obrisih, ker jih razvoj ne pozna, ampak stopnjeva, komaj vidno, navadnemu človeku, ki teh zakonov ne pozna, sploh nevidno.

Monarhizem s svojimi diktaturami in avtokracijami je skrahiral. Toda poginil še ni. V mnogih deželah so ga nasledile nove diktature, ki pa bodo tudi skrahirale. Ljudstva se počasi uče in zato počasi dozorevajo za pravo demokracijo. Pod ekonomskim sistemom kot je sploh ne more biti prave politične demokracije. Politčna demokracija ne more uspevati poleg indu-

strijalne avtokracije. In industrijalne demokracije ne more biti pod kapitalizmom.

Kdor vali krivdo za sedanji gospodarski kaos po svetu na socialiste, trdi vedoma neresnico. Kapitalisti blatijo socializem in socialistično gibanje, ker vedo, da bo socializem nasledil njihov ekonomski sistem privatne svojine in privatnih profitov, pa bi radi kapitalizmu podaljšali življenje z zavajanjem in hujskanjem nevednih mas proti socialističnemu gibanju. Takozvani ekstremisti hujskajo in blatijo socialiste bodisi iz nevednosti, bodisi iz fanatizma ali pa vsled tekme za vodstvom. Oboji begajo mase.

Kapitalizem je zrušil v nekaterih deželah bolj in v drugih manj svoje ekonomske stavbe, katerih ne more popraviti, dasi ima skoro vse vlade v svojih rokah. Za polom v Nemčiji, za razgrajanje francoskega militarizma, za vse druge neprilike v ekonomskem in političnem življenju so odgovorni tisti elementi, ki vladajo današnjo družbo. In ti elementi so zapopadeni v kapitalistični ekonomski uredbi. V tej uredbi so vzroki, ki povzročajo vojne, depresije, gospodarske polome in druge socialne bolezni. Te vzroke je treba izrjavati. In to je počasen proces, ker je treba odpraviti glavni vzrok — in ta vzrok je kapitalistični sistem. Odpravljen ne bo hipoma, kakor ni bil zgrajen hipoma, ampak polagoma, od stopnje do stopnje. Predno se bo človeštvo vsposobilo za socializem, bo šlo še skozi mnoge viharne krize. Tak je zakon družabnega razvoja v sedanjih generacijah. Kadar bo človek duševno bolj razvit, kadar bo porazil ignoranco v ljudskih plasteh, bodo tudi razvojni zakoni drugačni — bolj človeški. Sedaj so še brutalni, ker je današnji človek brutalen.

I. W. W. je pozvala eksekutivo A. D. F. na pregled svojih knjig.

V začetku tega meseca je zborovala v Chicagi konvencija sindikalistov, organiziranih v I. W. W.

Na konvenciji A. D. F. v Portlandu so delegatje napadali unijo I. W. W., kateri so očitali, da je plačana za razbijanje unij, ki pripadajo A. D. F. Konvencija I. W. W. je poslala povabilo eksekutivi A. D. F., naj pooblasti svoje člane za pregled poslovnih knjig I. W. W., da bodo videli, od kje in kako dobiva dohodke za financiranje svoje agitacije. Eksekutiva A. D. F. ji ni odgovorila, niti ni poslala nikogar pregledati knjige.

Konvencija I. W. W. se je izrekla proti pridruženju k moskovski internacionali strokovnih unij, ker jo smatra le za orodje komunističnih strank, I. W. W. pa je proti političnim akcijam.

SEMINTJA.

Conradi oproščen. — Masakri. — Priprave na vojno. — Umori v "nevidnem cesarstvu." — Kdaj republika ni republika. — Volilni stroji. — Propagande. — Napake zgoraj in spodaj.

Maurice Alexandre Conradi, morilec ruskega zastopnika Vavla Vorojskega na Lausanski konferenci, je bil pred sodiščem oproščen. Rusko časopisje se zgraža nad švicarsko vlado, ki je dopustila oprostitev. Ko je po Brest-litovski pogodbi poslala kajzerjeva Nemčija v Moskvo svojega poslanika, ga je doletela enaka usoda, kakor Vorojskija v Lausanne. Obtožence je sovjetska vlada strogo kaznovala, nekatere s smrtjo. Nemčija je bila takrat mogočna in na pragu Rusije. Ko bi bila sovjetska Rusija tako blizu švicarske meje, kakor je bila takrat Nemčija blizu Rusije, bi bil rezultat obravnave proti morilcu Vorojskiga drugačen.

Iz Londona poročajo o masakrih ob jugoslovanski meji. Jugoslovanske čete, katerim so pomagali neorganizirani srbski četaši, so pomorili, kakor pravi to poročilo, okoli pet sto oseb. Macedonci so se borili proti Turčiji, dokler so spadali pod njeno vlado. Sedaj se bore proti Jugoslaviji na isti način kakor preje zoper turško vlado. Del Macedoncev hoče združenje z Bolgarijo, drugi del hoče samostojno Macedonijo, tretji je zadovoljen z belgrajskim režimom. Pri okupaciji Macedonije je storila Srbija napake, ki jih noče popraviti. Z orožjem ne bo pridobila upornega macedonskega ljudstva, toda ako hoče vzdrževati v svojem delu Macedonije red, se mora boriti z orožjem proti orožju. Ker je ona močnejša, pade več Macedoncev kakor jugoslovanskih vojakov. — Ako postane jutri vsa Macedonija samostojna in dobi svojo vlado, ali bodo komitaši izginili? V "samostojni" Albaniji se posamezni glavarji s svojimi pristaši med seboj svobodno koljejo. Ljudstva, katerih zgodovina je zapopadena v krvavih bojih, so prežeta z bojnim razpoloženjem in jim pravimo "bojevitost ljudstva". Taka ljudstva je treba voditi iz bojevitosti v delavnost. Tega pa ne zna vsaka vlada.

Dr. A. Trešić-Pavičić, jugoslovanski poslanik v Washingtonu, je v nekem intervjuu dejal, da ima njegova vlada absolutne dokaze, da se Ogrska pripravlja na vojno. To izjavo je podal v zvezi s predavanji, ki jih ima po ameriških mestih ogrski grof Apponyi. Grof Apponyi pravi, da je današnja Ogrska potlačena od napol barbarske Jugoslavije in Rumunije na jugu in

na severu od Čehoslovaške. — Madžarska aristokracija ne bo pozabila vloge, ki jo je igrala nekdanja ogrska vlada v Avstro-Ogrski in v svetovni diplomaciji. Zato se pripravlja na vojno, za kar ni treba dokazov, ki jih ima jugoslovanska vlada. Vse dežele se oborožujejo — ene ker hočejo nazaj ugrabljene teritorije, druge za obrambo — toda vse za vojno. Samo pretveze so različne.

* * *

V "nevidnem cesarstvu" organizacije Ku Klux Klan se borita dva "emperorja" za kontrolo nad "cesarstvom". Odvetnik W. S. Coburn je bil v teh bojih zavrtno umorjen. Fanatizma pijani Američani pa silijo v Ku Klux Klan in plačujejo visoko pristopnino in članarino. Ni čuda, da se tepejo pretendanti za klanski prestol.

* * *

Bivši nemški kronprinc se je povrnil v Nemčijo. Francoska vlada protestira in zahteva od nemške vlade, da ga izžene. Drugim kritikom je kancelar Stresemann odgovoril, da ako republika kakor je nemška ni v stanju prenesti bivših nemških kraljev in kraljic na svoji zemlji, tedaj sploh ni republika. Franciji pa je odgovoril, da je povratak bivšega kronprinca zadeva Nemčije in nikogar drugega.

Ako postane Nemčija monarhija, kar se mnogi prizadevajo, tedaj ima Stresemann prav. En kronprinc sam na sebi res ne tvori nevarnosti za republiko. Ampak za takimi ljudmi stoji vsa monarhistična klika, ki je v Nemčiji močna in postaja močnejša.

* * *

Ako bi ruski car še živel, bi prizadeval sovjetski vladi mnogo težav, četudi bi ga imeli zastraženega. Umorjen je bil proti volji sovjetske vlade, ampak v škodo ji to ni bilo. Tisti carjevi sorodniki, ki so ostali, med priprostim ljudstvom nimajo tiste magične privlačnosti, kakor jo je imel car in njegova družina. Ruski monarhisti so prišli s tem ob dobro orožje. Francija je republika že dolgo časa. Ampak francoska monarhistična stranka je še močna, četudi ni sedaj republiki prav nič nevarna. Ampak na priložnost računa.

* * *

Obletnica premirja je pozabljena in časopisje piše naprej o diplomatičnih zapletljajih in o novih vojnih nevarnostih. To dokazuje, da svet ni zrel ne za republiko in ne za mir. Od ljudovlad smo še daleč. Na dan Vseh svetnikov so katoličani po papeževem naročilu molili za vojake in mornarje, ki so padli v svetovni vojni. Ljudje preveč molijo in premalo mislijo. Po vojnah molijo za padle vojake in se zahvaljujejo Bogu za mir. V vojnem času molijo za zmago. Ampak ljudje bi morali delati in misliti za mir.

* * *

Pri letošnjih novemberskih volitvah so zmagale vsepovsod kapitalistične stranke. Denver-ska mestna občina je prodala volilne stroje, za katere je pred leti plačala \$112,500, dobila pa je zanje \$366. Čemu je treba dragih volilnih strojev, ako imamo milijone živih strojev, ki glasujejo po naročilu, ne da bi jim bilo treba plačati za glasove!

* * *

Ministrski predsednik Poincare in finančni minister de Lasterrrie sta v imenu predsednika Milleranda vprašala francoski parlament za nakazilo vsote šest milijonov frankov v "tajni fond", iz katerega se podpira francoska propaganda v inozemstvu. Argumentirala sta, da imajo v ameriškem časopisju prednost poročila iz pronemških virov. Temu je treba odpomoči s podpiranjem tistih virov, ki razpošiljajo o položaju v Evropi francoski politiki simpatična poročila. Vlade vseh dežel, vse vere, vsak kapitalist, vsaka industrijalna kombinacija itd., podpirajo vsaka svojo propagando. Konfuzija, ki vlada v javnem življenju po svetu radi vseh teh propagand, ima svoj odmev v dnevnem in drugem časopisju. Kadar čitaš v dnevnikih ali revijah poročila od kjerkoli in o čemerkoli, čitaj pazno, da boš spoznal kaj čitaš: ali fakta, ali propagando.

* * *

13-letni Edward Ryder, učenec neke čikaške cerkvene šole, je bil izključen. Zvečer je dobil med dečki par tovarišev, ki so se oborožili s sekirami, udrli v šolo in razbijali v nji. Storzena škoda se ceni na \$10,000.

Človek je zmes raznih instinktov. Razjarjena drhal razbija, tudi če dela sebi škodo. Človek, kadar se vzbudi v njemu zver, je sposoben za ubijanje in uničevanje. Tisti preroki, pismarji in farizeji, ki vidijo napake samo v vladarjih, ministrih, kapitalistih, voditeljih in tako naprej, so v zmoti. Napake je treba iskati tudi nižje doli. Odpravljati jih je treba spodaj, pa jih tudi zgoraj ne bo.

Nekateri ljudje služijo tudi po smrti.

Enrico Caruso, sloviti operni pevec, ki je umrl 1. 1921, je zaslužil v enem letu po svoji smrti \$585,727. Toliko so prejeli njegovi sorodniki od prodaje gramofonskih plošč, iz katerih doni Carusov pevski glas.

Njegovi sorodniki bodo deležni provizije od prodajanja teh plošč še dolgo časa, in tako jim je pokojni umetnik zagotovil trajne dohodke.

Čitanje Proletarca bi delavcem veliko več zaleglo, če bi čitali mirno in prevdarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

LEONID ANDREJEV:

POVEST O SEDMIH OBEŠENIH

Prevel JOSIP VIDMAR.

(Nadaljevanje.)

Hitro je stopil parkrat po celici. K novemu velikemu začudenju opazujočega ga vojaka, se je Sergjej hitro slekel do golega in je veselo, zelo natančno predelal vseh osemnajst vaj; raztegoval in pregibal je svoje mlado, nekoliko oslabeledo telo, počepoval, dihal globoko, vzdigoval se na prste in delal gibe z rokami in nogami. In po vsaki vaji je govoril zadovoljno:

— Da, tako je to! Tako se mora, brat Mueller!

Lica so pordela, na telesu so izstopile kapljice vročega, prijetnega pota in srce je bilo krepko in enakomerno.

— Ampak stvar je taka, Mueller, — je govoril Sergjej in napenjal grudi, da so jasno izstopila rebra pod tenko, napeto kožo: — stvar je taka, Mueller, da je namreč še devetnajsta vaja — obešanje za vrat v nepremični legi. In ta se imenuje kazen. Razumeš, Mueller? Vzemo živega človeka, recimo — Sergjeja Golovina, ga povežejo kakor punčiko in ga obesijo za vrat, dokler ne umrje. Neumno je to, Mueller, ampak nič ne pomaga — ne bo drugače.

Nagnil se je na desno in ponovil:

— Ne bo drugače, brat Mueller.

9. Grozna samota.

Isti udarci ure. — Oddaljen za par praznih celic od Sergjeja in Musje je dovrševal v toliki grozi in žalosti svoje življenje nesrečni Vasilj Kaširin, tako težko osamljen, kakor da živi sam v vsem vsemirju.

Mokra, potna srajca se je prijela telesa, prej kodrasti lasje so se vlegli — in Vasilij je begal po celici kakor človek, ki ga neznosno muči zobolol. Vsedel se je za trenutek, znova zabegal, se pritiskal s čelom v zid, ustavljal se in iskal z očmi — kot da išče zdravila. Tako silno se je spremenil, kot da je sploh imel dva obraza, prejšnji mladi se je nekam izgubil, na njegovem mestu pa se je pojavil nov, strašen, kot da je prišel iz teme.

Strah pred smrtjo je stopil vanj hipoma in ga oblastno obvladal vsega naenkrat. Še zjutraj, ko je šel v javno smrt, se je igral z njo, že zvečer pa, ko so ga zaprli v njegovo celico, ga je zavrtel in zalil val besnega strahu. Ko je šel sam v opasnost in smrt, po svoji volji, dokler je držal svojo smrt v svojih lastnih rokah, mu je bilo lahko in celo veselo pri srcu, čeprav je bila ta smrt na zunaj strašna: majhni, skremženi starček — strah se je potapljal brez sledu v čustvu brezbrežne svobode, smelem in silnem

potrdilu njegove drzne in pogumne volje. Ko si je opasal bombo, se je sam spremenil v peklenški stroj, zaprl je vase kruti razum dinamita, prisvojil si njegovo ognjeno, smrtonosno silo. In ko je šel po ulici med hitečimi, delavnimi, zaposlenimi ljudmi, ki so odskakovali izpred konj in tramvajem, se je zdel sam sebi kakor prišlec z drugega, neznanega sveta, kjer ne poznajo ne smrti ne strahu.

Naenkrat pa — rezka, divja, pretresljiva sprememba. Ne gre več, kamor hoče, zapirajo ga v kamnito kletko in ga zaklepajo, kot zaklepajo stvari. Ne more več izbirati po svoji volji: življenja ali smrti kakor vsi ljudje, temveč čisto gotovo in brezpogojno ga ubijejo. Za trenutek je bil poosebljena volja, življenje in sila, sedaj pa postaja uboga slika najnižje nemoči na svetu, spreminja se v živino, ki čaka, da jo zakoljejo, v brezglasno stvar, ki se jo lahko prestavlja, žge, lomi. Naj govori karkoli, njegovih besed ne bodo poslušali, če bi začel kričati, mu zamaše usta s cunjjo in če sam ne bo hotel predstavljati nog, ga odvedejo in obesijo; in če bi se začel zoperstavljal, valjati se, brcati, če se vleže na tla, — premorejo ga, vzdignejo, zvežejo in ga zveznega poneso pod vešala. In dejstvo, da izvrše z njim to masinelno delo ljudje, ravno taki ljudje, kot je on sam, jim daje novo, nenavadno in zlobno obliko: napol strahov, nečesa, kar je samo navzelo to obliko in se pojavilo samo nalašč, napol pajacev na pero: vzamejo, zgrabijo, obesijo, potegnejo za noge, odrežejo vrv, polože, peljejo, zakopljejo.

In od prvega dneva ječe se je spremenilo zanj vse — ljudje in življenje — v neizrečeno grozen svet strahov in mehaničnih pajacev. Polblazen od groze si je poskusil predstaviti, da imajo ljudje jezik in da govore, pa ni mogel — zdelo se mu je, da so nemi; trudil se je, da bi se spomnil njihove govornice, zmislja njih besed, ki so jih uporabljali pri občevarju — pa nikakor ni mogel. Usta se odpirajo, nekaj zveni, potem se razidejo, premikajo noge in ničesar ni več.

Tako bi bilo človeku, če bi ponoči, ko je sam doma, oživele vse stvari, se zagibale in bi si prisvojile nad njim, človekom, neomejeno oblast. Naenkrat bi ga začeli soditi: omara, stol, pisalna miza in divan. On bi vpil in begal, prosil, kričal na pomoč, stvari pa bi govorile po svoje med seboj, potem bi ga odpeljale pod vešala — omara, stol, pisalna miza in divan. In vse druge stvari bi gledale vse to.

In Vasiliju Kaširinu, obsojenemu na smrt na vešalih, se je začelo zdeti, da so vse stvari okrog njega kakor nekake igračke: njegova celica, vrata z okencem, čisto pobeljena trdnjava, posebno pa oni mehanični pajac s puško, ki repoče s koraki po hodniku, in pa še oni drugi, ki pogledujejo k njemu skozi okence, da ga plaše, in ki mu molče podajajo hrano. In to, kar je občutil, ni bil strah pred smrtjo; prej da si je

želel smrt: v vsej svoji pradačni zagonetnosti in nerazumljivosti je bila bliže razumu, kot ta tako divje in fantastično spremenjeni svet. Še več, smrt se je nekako popolnoma uničevala v tem brezumnem svetu strahov in pajacev, gubila je svoj veliki in zagonetni zmisel in je postala ravno tako nekaj mehničnega — in samo zaradi tega je bila strašna. Vzamejo, zgrabijo, odvedejo, obesijo, potegnejo za noge. Odrežejo vrv, polože, odpeljejo, zakopljejo.

Človek je izginil s sveta.

Pri sodni obravnavi je pripomogla Kaširina bližina tovarišev k zavesti in zopet je zagledal ljudi za trenutek: sede, sodijo ga, nekaj govorijo po človeško, poslušajo in — kot da razumejo. Toda že na svidenju z materjo je jasno občutil z grozo človeka, ki začena blazneti in ve o tem, da je ta stara ženska v črni ruti enostavno narejena mehnična figura, kakor one, ki govore: "pa-pa, ma-ma," samo da je bolj napravljena. Trudil se je govoriti z njo, sam pri sebi pa je mislil drgetaje:

"Moj Bog! Saj to je vendar pajac. Pajac moje matere. Tam pa je pajac soldata, tam doma je pajac očeta, to-le pa je pajac Vasilija Kaširina."

Zdelo se mu je — še malo, pa zasliši neke šum mehanizma, škripanje nenamazanih koles. Ko je mati zaplakala, je za trenutek blisnilo nekaj človeškega, toda pri prvih besedah je izginilo, zazdelo se mu je zanimivo in grozno, da teče pajacu voda iz oči.

Potem, ko je bil zopet v svoji celici in ko je postala groza neznosna, je Vasilij Kaširin poskusil moliti. Od vsega tega, kar je v obliki religije okrožalo njegovo mladeniško življenje v očetovi trgovski hiši, je ostalo eno samo zoperno, grenko in razburjajoče čustvo, vere pa ni bilo nikake. Toda nekaj, mogoče še v rani otroški dobi, je slišal tri besede, ki so ga navdale z drhtečim razburjenjem in ki so mu ostale potem za vse življenje, obdane s sijajem tihe poezije. Te besede so bile:

"Vseh trpečih radost."

Zgodilo se mu je včasih, v težki minuti zašepeta sam zase, brez molitve, brez določene zavesti: "vseh trpečih radost" — in mahoma mu postane lažje pri srcu in zaželi si, da bi našel nekoga in da bi mu tiho potožil:

— Naše življenje — kaj je to življenje! Ah, mila moja, ali je to življenje!

Potem pa mu postane naenkrat smešno, hotel bi si razmršiti lase, razkoračiti se, nastaviti nekemu prsa pod udarce: naj, bij!

Nikomur, niti najbližjim tovarišem ni priporočeval o svoji: "vseh trpečih radosti," in kakor da sam ni vedel zanjo, tako globoko je bila skrita v duši njegovi. In spominjal se je redko, previdno.

In sedaj, ko ga je groza nerazrešene tajne, ki je stopila predenj, zagrnila preko glave, ka-

kor povodenj pribrežno vrbico, si je zaželel moliti. Hotel je poklekniti, toda postalo ga je sram pred soldatom in sklenil je roke na prsih in tiho zašepetal.

— Vseh trpečih radost!

In žalostno in ganjeno je ponovil:

— Vseh trpečih radost, pridi k meni, pomagaj Vaski Kaširinu.

Še davno, ko je bil prvo leto na univerzi in ko je še krokal, še predno se je seznanil z Vernerjem in predno je vstopil v društvo, se je objestno in pomilujoče nazival Vaska Kaširin. — Sedaj je občutil potrebo, da bi se imenoval ravno tako. Toda mrtvo so zvenele besede in brez odziva.

— Vseh trpečih radost!

Zavalovilo je nekaj. Kakor da je plavala v daljavi nekaka tiha in bolestna slika — in ugasnil, ne da bi ozarila predsmrtno temo. Bila je navita ura v stolpu, vojak na hodniku je zaropotal s sabljo ali s puško in je zategnjeno in pretrgano zazeval.

— Vseh trpečih radost. In ti molčiš! In ti nočeš reči ničesar Vaski Kaširinu?

Ginljivo se je smejal in čakal. Toda tiho je bilo v duši in tiho naokrog. In tiha in bolestna slika se ni vrnila. Mučen spomin voščeni, brez potrebe gorečih sveč, popa v halji, ikone na steni, mu je vstal v srcu, in kako se oče klanja in klanja in moli, v resnici pa gleda izpod čela — ali Vaska moli, ali se igra. — In postalo ga je še bolj strah, kot ga je bilo pred molitvijo.

Vse je izginilo.

Težko se je plazila blaznost. Zavest je ugasnila kakor dogorevajoča, razmetana grmada in se ohlajala kakor truplo človeka, ki je ravnokar umrl, čegar srce je še toplo, roke in noge pa so že odrevenele. Še enkrat je krvavo vzplapolala ugašajoča misel in mu dejala, da lahko on, Vaska Kaširin, še zblazni, pretrpi muke, ki jim ni imena, da lahko doseže tako stopnjo boli in trpljenja, kot je še ni doseglo živo bitje; da lahko bije z glavo ob steno, si iztakne s prstom oči, govori in kriči, kar hoče, prepričuje s solzami v očeh, da ne more več prenašati, — in — nič. Nič.

In prišlo je — ono nič. Noge, ki imajo svojo zavest in svoje življenje, so še hodile in nosile trepetajoče, mokro telo. Roke, ki imajo svojo zavest, so skrbno poskušale zagrniti na prsih odprto haljo in segreti trepetajoče mokro telo. Telo je drgetelo in prezebalo. Oči so gledale. In to je bil skoro že — mir.

Toda prišel je še moment divje groze. Takrat namreč, ko so vstopili ljudje. Niti pomislil ni, da to pomeni — čas kazni je prišel, — temveč enostavno — zagledal je ljudi in se prestrašil skoro kakor dete.

(Dalje prihodnjič.)

Mojzes ali Darwin

spisal

Dr. A. DODEL,
vseučiliški profesor v Curihu.

Povabili ste me govoriti o vprašanju, ki ne sme zanimati samo malo ljudi, temveč vse one, ki so deležni napredkov javnega življenja.

S tem, da se odzovem zaupnemu klicu porabim priliko, opozoriti vas na enega najvažnejših in najznamenitejših pojavov našega tolikanj nemirnega časa, ki je dozdej vzbujal resno premišljevanje vseh prijateljev človeštva in ga bo tudi nadalje: jaz mislim tisto velikansko notranje nasprotje v naši vzgoji in v našem šolstvu, tisti usodepolni razdor v duševnem življenju današnjega kulturnega človeštva, ki ga označimo najbolje z vprašanjem: "Mojzes ali Darwin?"

To je nasprotje in razdor med ljudsko vzgojo in ljudsko šolo na eni strani, med znanostjo in njenimi šolami na drugi strani.

Ne da se utajiti, da je nasprotje že dolgo časa tu, in kot javen razdor spoznavano že več kot pol stoletja od največjih avtoritet, a vendar ni bilo še nikoli uspešno izpodbijano.

Ta razdor med vero in znanostjo noče končati, celo nasprotno, vrzel med njima se vedno bolj širi; zmeda postaja vedno večja, in nikoli ni konca zmešnjave — v nesrečo napredka družbe.

Zato je dolžnost vsakega poštenjaka, se resno pečati s tem razdorom in zlo od vseh strani opazovati; zavedati se jasno njegovega pogubnega značaja in v dobrem namenu misliti na sredstva in pota, kako bi se bilo mogoče ubraniti te splošno najbridkejši bolezni našega časa.

Če hočemo značaj in pomen te neskladnosti razumeti, se moramo sprijazniti z zgodovino njenega razvoja; precej globoko moramo pogledati v preteklost in poiskati izvor omenjenega nasprotja.

Dva temeljno različna svetovna nazora si nasprotujeta v civiliziranem delu vsega obljudenega sveta:

na eni strani MOZAIČNO pojmovanje svetovnega stvarstva, kakor ga že tri tisočletja uče judovski in krščanski duhovni od rodu do rodu kot nedotakljivo božje razodetje;

na drugi strani PRIRODOSLOVSKI NAUK, da so se stvari počasi in polagoma razvile, nauk o napredujočem razvoju živega sveta le s pomočjo še dandanes delujočih naravnih sil. Ta nauk je šele z Darwinovimi deli zmagujoče prodril med raziskovalce. Eden njegovih glavnih delov je *nauk o pokoljenju*.

Naše primerjajoče razmotrivanje začnemo po pravici s "človekom Boga", kateremu ne more nihče odreči svetovnozgodovinskega pomena:

MOJZES IN NJEGOV NAUK.

Pred nekaj nad 3500 leti — tako pripoveduje veljavna "svetovna zgodovina" — je ječal semitski narod Judov pod egiptovskim robstvom. Vkljub velikemu pritisku, ki mu je bila inteligentni narod izpostavljen pod vročim afrikanjskim solncem, se je hitro pomnoževal. Njegova hrana ni mogla biti preveč slaba; pozneje — po odhodu iz nilske dežele — si je želel nazaj k mesnim loncem Egipta, v brezdelju in lakoti je pozabil krivico trdega dela. Hitro razmnoževanje teh zatiranih tujcev ni nobena čudna prikazen, ponavljala se je od tega časa v vseh stoletjih in skoraj pri vseh narodih: delaven, stiskan narod, ki ječi v robstvu, je navadno plodovit. Vsemogočna narava popravi tem potom, kar pokvarijo izobilje, nadkultura in rafiniranost v bolj situiranih stanovih.

Ker so se otroci Izraela v Egiptu hitro in vedno bolj pomnoževali, je začelo kralje nilskih dežel skrbeti pred naraščanjem teh revežev in zaničevanih. Faraoni so se zbal, da bi pri kakšni vojski s sosednimi plemeni Egipčanom vzrastel iz njih lastnih sužnjev zaveznik sovražnika. Eden teh faraonov je torej zaukazal, da se naj začasno vrže vse novorojene izraelske dečke v vodo.

Judovski materi z imenom Johebed je bila izpolnitev kraljevega ukaza tako težka, da je svojega zadnjerojenega dečka tri mesece skrivala, dokler ni dobil močnejšega glasu in ga brez nevarnosti nikakor ni mogla več obdržati. Zato je dala splesti iz lahkega šibja papyrusovega grma košarico, v katero je postlala svojemu ljubljenu, da bi ga odnesla k plitvim bregovom kalnega Nila. Tam je bil mali potomec položen v plavajoči košarici v mirno vodo med nabrežnimi grmiči, in Miriam (Maria), sestra izpostavljenega, je pričakovala njegovo usodo.

Kmalu nato je prišla kraljeva hči — zgodovinopisec Jožef pravi, da je bilo njeno ime Thermuthis *) — ravnotam, da bi se kopala. Pravčasno je zagledala lično papyrusovo košarico, zapovedala je, prinesiti jo in odpreti. Pogled na zdravega, v svoji zapuščenosti jokajočega dečka je vzbudil v faraonovi hčeri usmiljenje. Kmalu je prišla tudi zvita in skrbna Miriam in se je ponudila princezinji, da poišče dojiljo. Na to je poklicala lastno mater otroka, in ta je dobila najdenčka. Thermuthis je posinovila dečka in ga je imenovala "Mosche" (Mojzes), to je: "Iz vode potegnjeni".

O deških letih Mojzesa ni znano nič gotovega; po tradiciji, na katero se opira zgodovina-

1) O imenu te bajne kraljeve hčere si poročila nasprotujejo Po drugi pravljici ni Thermuthis, temveč Meris in Mozesove rešiteljice, po tretjem poročilu pa Bitja.

pisec Jožef (kompetentni raziskovalci imenujejo to poročilo starega Jožefa le "besedičenje"), je pa moral biti mladenič Mojzes očarujoče lep. Princezinja Thermuthis ga je dala od duhovnov poučevati v vsej egiptovski modrosti. Zvesto se je tudi zavzemala zanj pri kralju, ker so duhovni prorokovali njenemu očetu vse slabo, česar se imajo Egipčani še kdaj nadejati od tega inteligentnega in energičnega tujca. Nekoč se je namreč mladi Mojzes igral s kraljevo krono, jo vrgel na tla in teptal z nogami. Če dela v rodbino sprejeti vnuk tako, moramo pač priznati, da je nehvaležen, in takšen vzbuja lahko za prihodnost le bojazni. Duhovni pa, ki so poročali kralju o tem, niso nič dosegli, in tako je prišlo, da je bil Mojzes še nadalje poučevan.

Po pisanih sporočilih Manethona je bil Mojzes nekaj časa duhoven v mestu Heliopolis. Ko je zrastel—tako poroča Jožef—je peljal Mojzes egiptovsko armado proti Etiopijcem, ki so pretili Egiptu. Premagal je sovražnike in jih je zasledoval do kraljevega mesta Saba (Moroe), kjer jih je oblegal. Tukaj se je pa zgodilo nekaj človeškega: Tharbis, hči etiopskega kralja, se je zaljubila v Mojzesa; ponudila mu je svojo roko in mu je izročila oblegano mesto. Princezinjo je vzel za ženo in egiptovsko armado je pripeljal kot zmagalet nazaj v severno-nilske dežele. Toliko pripoveduje *pravilčno* poročilo o mladosti in ustanovniku judovske vere.

Iz *biblijske zgodovine* izvemo dalje, kako je moral Mojzes bežati v arabsko puščavo, ker je ubil Egipčana. Znana nam je tradicija o Mojzesovem bivanju pri midianskem knezu in duhovnu Jethru, ki je imel sedem hčera, od katerih eno (Cippora) je dobil Mojzes za ženo. Mnogo let je čuval Mojzes—tako uči sporočilo—črede Jethrove, svojega tasta. Tu je imel časa, dalje premišljevati o žalostni usodi svojih izraelskih rojakov v Egiptu, odkoder je tudi dobival čestokrat poročila, da se položaj nikakor še ni izboljšal, ampak da se trpljenja in tlačitve še vedno pomnožujejo.

V tem dolgem času je pri Mojzesu dozorel načrt, v imenu Boga svojih očakov Abrahama, Izaka in Jakoba, rešiti judovski rod iz Egipta. S svojim bratom Aronom se je vrnil tja, kjer je vladal že dolgo časa drugi kralj. Mojzes je bil star v tem času 80 let. Z izvršitvijo različnih začaranj in čudežev, ki so jih znali egiptovski duhovni le deloma posnemati, se je posrečilo bratoma preplašiti egiptovskega kralja in dobiti dovoljenje za izselitev judovskega rodu. Kdor ne pozna vseh teh mičnih pripovedk in čudežnih dogodkov, ki so nastali pred, med in po selitvi iz Egipta in proslavljajo Mojzesovo delo kakor dovršeni epos!

In res je zgodovina Izraelove oprostitev iz egiptovskega hlapčevstva orijentalška junaška pesem, odičena z vsemi okraski pesniško ustvarjajoče domišljije; mi pa, ki *ne verujemo vsega*,

kar je z rožnatimi prsti vpisala v knjigo sporočil, se tudi lahko še sedaj veselimo ob njej.

Toda v pričujočem slučaju se ne osredotoči naše glavno zanimanje na zunanostih čudežnih dogodkov ob selitvi iz nilske dežele in ob prebivanju v puščavi, temveč na bistroumni zakonodaji Mojzesovi, posebno pa na njegovem pomenu kot pisatelj in pripovedovalec zgodovine stvarjenja.

Po rabinskem sporočilu izvirajo judovski zakoni od Mojzesa, in onih pet knjig, ki nosijo njegovo ime, (pentatevh), ki so pa spisane od različnih pisateljev v različnih časih, je postalo izvor Izraelove slave. Seveda sta znanstveno raziskovanje in razsodba učenih razlagalcev svetega pisma omajala vero v pristnost Mojzesovih knjig. Že pred sto leti je vzplamtel trajen in deloma zelo strasten boj za pristnost Mojzesovih knjig in proti njej, boj, ki ga še dandanes ne moremo imenovati končanega, akoprav bi se lahko preštelo tisto malo številce bogoslovcev, ki priznavajo ves pentatevh za pristnega in verjetnega. Celo jako vzdržljivi, zelo konservativni, skozinskoz verskomisleči učenjaki so morali—akoprav z obžalovanjem—priznati, da po Mojzesu imenovana izročila nikakor niso v vseh delih resnična in brez napak. Večina svetopisemskih raziskovalcev je danes trdno prepričana, da Mojzes ni spisal vseh po njem imenovanih knjig, temveč da imajo *več* hebrejskih pisateljev za avtorje. Le tako lahko razumemo množico nasprotij in nemogočnosti z ozirom na čas, množico ponavljanj in različno se glasečih poročil o enem in istem dogodku in različna imenovanja za "Bog"; le tako razumemo večkratno menjavo in različne vrste sloga v Mojzesovih knjigah, katerih hebrejščina je pa vrhutega ista hebrejščina, kakor tisoč let po Mojzesovi smrti, ko je skoraj nemogoče misliti si, da se ne bi tudi ta jezik izpremenil v teku enega tisočletja.

Za vse, ki poznajo orijentalški stari vek in razsojajo brez predsodkov v svetem pismu, velja kot brezdvomno: nihče, ki ni popolnoma zasuznjen od sporočila, ne pripisuje Mojzesove prve knjige njemu samemu. Prvo in drugo poglavje kaže zelo različne nazore o svetovnem začetku. Prvo poglavje, s katerim se hočemo kmalu natančneje pečati, je napisal Elohist, ki uporablja za ustvarjajočega Boga izraz Elohim, dočim je drugo poglavje, deloma tudi s prvim v nasprotju po vsebini, napisano od Jehovista, ki uporablja za najvišje bitje ime "Jehova". S temi dvema izrazi, "Elohist" in "Jehovist" znamuje kritika svetega pisma glavna dva izvora, iz katerih so se zbrale povesti Mojzesovih petih knjig. Oba izvora sezata do devetega stoletja pred Kristusom.

(Dalje prihodnjič.)

Ako si sodrug, ako si razredno zaveden, ali se kedaj vprašaš, koliko si storil za svojo organizacijo iz za svoje glasilu?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

ZAPISNIK

konference socialističnih klubov in društev izobraževalne akcije J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji, ki se je vršila dne 28. oktobra 1923 v Slov. domu v Canonsburgu, Pa.

Sodrug Lovrenc Kavčič, tajnik konference, otvori zborovanje ob 1:30 popoldne. Za predsednika konference in shoda izvoljen sodrug John Terčelj, za zapisnikarja sod. Louis Kveder.

Zapisnik konference, ki se je vršila 2. septembra 1923. v Slovenskem domu na Bridgeville, Pa., se prečita in odobri.

Predno se preide na dnevni red, je bilo zaključeno, da ima vsak navzočih pravico do govora.

Sod. Lovrenc Kavčič predlaga, da naj zastopniki socialističnih klubov poročajo o delovanju njih klubov od zadnje do te konference. Predlog sprejet.

Predno se preide na to točko, predstavi predsednik konference sodruga Joško Ovna, ki bo na shodu po končani konferenci glavni govornik.

Na konferenci sta navzoča tudi sodruginja Frances A. Tauchar, ki je bila na agitaciji za pridobivanje naročnikov Proletarcu, in sod. F. S. Tauchar iz Chica.

Predsednik sod. J. Terčelj priporoča zastopnikom, naj vsaki pred pričetkom svojega poročila pove svoje ime in kraj od kjer prihaja, da bomo imeli natančnejši zapisnik, ki bo podal jasno sliko, kateri klubi, oziroma društva, so bila zastopana na konferenci.

Preide se na poročila zastopnikov klubov. Sod. Lov. Kavčič iz Sygana poroča, da je njihov klub aktiven kakor vedno. Od zadnje konference je obdržaval javen shod, o katerem je poročal v javnosti sod. Terčelj. Klub je med drugim prispeval iz svoje blagajne vsoto \$10 za pokritje stroškov konferenc, ki se bodo vršile v zapadni Pa. Omenja, da bo njihov klub deloval z vsemi močmi, ki jih ima na razpolago, za širjenje socialistične misli med slovenskim in drugim delavstvom. Socialistična propaganda in vzgoja je najboljša in najsigurnejša taktika, s katero bo resnično mogoče pripraviti delavstvo misliti in ga rešiti zmot in teme. Ko se nauči misliti, se bo znalo rešiti tudi suženjstva.

Sodrug Louis Britz (Lawrence) poroča, da je njihov klub zmerom aktiven, da je bil aktiven tudi v najtežjih časih brezposelnosti, stavk in progonov. Delal je za osvoboditev političnih jetnikov, prispeval v vse kampanje, ki jih je vodilo zavedno delavstvo za eno ali drugo našo stvar, in podpiral in podpira socialistično stranko v njenem boju za delavske interese in za socializem.

Sodruga Česnik in Koklič (Canonsburg) pravita, da tudi njihov klub stori kolikor največ more za stvar socializma.

Sod. Tekave (Canonsburg) nadalje omenja, da njihov klub v članstvu kakor v aktivnostih zelo napreduje. Upa, da bodo zastopniki tega kluba na bodoči konferenci dali še bolj zadovoljiva poročila.

Sod. John Ban iz Pittsburgha poroča, da je imel pri agitaciji za nabiranje naročnikov Proletarca v Pittsburghu precej uspeha in je siguren, da bo v kratkem mogoče ustanoviti nov socialističen klub tudi v Pittsburghu, ki bo zastopan na prihodnji konferenci.

Sodrug Semec iz Meadowlandsa poroča, da je njihov klub aktiven in stori kolikor je največ mogoče za širjenje naših idej. Napredek kluba je zadovoljiv.

Sodrug F. Demshar iz Broughtona poroča, da je bila na agitaciji v njihovi naselbini sodruginja Frances A. Tauchar, ki je s svojim delom napravila dober uspeh. Z njenim sodelovanjem se je reorganiziral klub J. S. Z., ki se dobro razvija.

Sodrug Lazar iz Homer City omenja, da tudi njihov klub ni zadnji v agitaciji za JSZ. in socialistično stranko, kateri vedno nudi agitatorično, gmotno in moralno pomoč. Kakor doslej, bo tudi v bodoče storil kolikor največ mogoče za socialistično propagando. Priporoča tej konferenci, naj podvzame korake, da se po raznih naselbinah zapadne Pennsylvanije pod avspicijo Konference soc. klubov zapadne Pennsylvanije priredi vrsta shodov, da se potem take agitacije vzbudi med delavstvom več zanimanja za socialistično organizacijo. Izvaja, da A. D. F. s svojo konservativno mašino, kakor tudi U. M. W. s svojim odborom nasprotuje našemu gibanju in mu stavi ovire, kar ima za posledico, da je naša agitacija še bolj otežkočena.

Sodrug M. Primozich iz Library poroča, da obstoji v njegovi naselbini poleg socialističnega kluba tudi organizacija W. P., ki je proti prvi v boju; radi frakcijskega boja, ki črpa organizacijam energijo, ne more naselbina beležiti tistega napredka, ki bi ga, če ne bi bilo teh preprirov. Nadalje omenja, da bo šel v naselbino Hackett, da tam ustanovi socialistični klub, ki bo, če se ne dogode kake izredne ovire, zastopan na prihodnji konferenci.

Sodrug Jereb iz Barbertona, Ohio, poroča, da se je tam pred dalj časom ustanovil soc. klub JSZ., ki ima danes nad 63 članov; svoje aktivnosti razvija na političnem, industrialnem in kulturnem polju. Poroča, da je barbertonski klub po svojih najboljših močeh prispeval v vse kampanje soc. stranke. Nadalje izvaja, da ima Konferenca soc. klubov v zapadni Pa. velik pomen ne samo za tukajšnje okrožje, ampak za vse kraje, kjer žive jugoslovanski delavci.

Sodrug F. Uršič iz Sygana, ki je že nad 40 let v Ameriki, je opisal izkoriščanje delavcev v današnjih časih in v onih, ko je on prišel v to deželo.

Na konferenci je navzoč C. Novak od uredništva "D. S." iz Milwaukee, Wis., in par njegovih somišljenikov, ki so želeli diskuzijo o rečeh, ki sploh niso spadale na konferenco, katere namen je jačati soc. gibanje v tem delu Pennsylvanije. Ker pa stoje socialisti na stališču, da se na naših zborih lahko dopušča svoboda izražanja tudi tistim, ki niso naših nazorov, so dobili besedo, četudi niso prišli sem z namenom, da nam pomagajo pri našem delu. Sodrug L. Kavčič priporoča prizadetim, naj se v diskuziji ne poslužujejo osebnih napadov, ki ne morejo nikomur koristiti, najmanj pa tistim, ki se jih poslužujejo.

Razprava se je vrtela okoli vprašanja enotne fronte, in o vzrokih, ki so dovedli do razdorov. V diskuzijo so od naših sodrugov posegli Joško Oven, F. S. Tau-

char, J. Terčelj, L. Britz, Jereb in drugi, ki so na izvajanje navzočih pristašev W. P. odgovarjali, da se v kampanji proti ameriški socialistični stranki ne podeljujejo vselej poštenih načinov in sredstev, ampak navijanj in trditve, ki niso prav nič v soglasju z resnico. Naši sodrugi niso še nikdar nasprotovali tistim delavskim organizacijam, ki delujejo za strmoglavljenje kapitalističnega sistema. Naši klubi in posamezni sodrugi so sodelovali in sodelujejo v kampanjah za akcije, ki so skupnega značaja. Nabirali so prispevke na obrambo političnih jetnikov, neglede, ako spadajo v našo stranko ali v kako drugo delavsko organizacijo. Naši sodrugi niso nikdar niti skušali razbijati organizacij, ki pripadajo drugim delavskim skupinam in v tem oziru smo pokazali, da nam je res za toleranco, katera naj bi vodila v enotno fronto. Tega pa se ne more trditi o vseh tistih ljudeh, ki spadajo v W. P., kar se je pokazalo ne samo na tej konferenci, ampak povsod, kjer so imeli priliko napadati organizacije, ki ne spadajo v njihov tabor. — Nekateri sodrugi omenjajo, da če bi hoteli pristaši W. P. delati za probo delavstva, bi morali iti med nezavedne delavske mase in jih organizirati, ne pa vršiti vzrujevalno in razdiralno delo v socialističnih organizacijah. Podirati je zelo lahko, toda zidati silno težko.

Sodrug Jereb pravi, da ima konferenca še mnogo nerešenega dela, zato predlaga, naj se s to diskuzijo preneha in preide na dnevni red. Predlog odobran in sprejet.

Sod. Terčelj pravi, da je treba z delom Konference soc. klubov v zapadni Pa. nadaljevati. Predlaga, naj se prihodnja konferenca vrši koncem februarja ali začetkom marca prihodnje leto, da se moreno pripraviti na praznovanje delavskega praznika prvega maja.

Sod. L. Britz pravi, da bi bilo praktičnejše, ako se prihodnja konferenca vrši zadnjo nedeljo v januarju. K stvari govore tudi drugi zastopniki. Sklenjeno, da se prihodnja konferenca vrši dne 27. januarja 1924.

Sod. M. Primožič pravi, da je izrekel njegov klub željo, da se prihodnja konferenca vrši na Library. Zastopniki se s tem strinjajo in sklenejo, da se bo prihodnja konferenca vršila omenjenega dne na Library.

Sodrug Terčelj predlaga, naj se konferenca vrši dopoldne in shod popoldne. Po razpravi o tem predlaga je bilo soglasno zaključeno, da se prične konferenca točno ob 9:30 dopoldne, shod pa ob 2. popoldne. Nadalje je bilo sklenjeno, da se dobi za ta shod slovenskega govornika iz Chicaga in angleškega iz Pennsylvanije; stroške se plača iz konferenčnega fonda.

Sprejme se priporočilo klubom, naj vsaki priredi do bodoče konference zabavo v prid tega fonda. — Na tej konferenci se je nabralo \$26.20 prostovoljnih prispevkov za pokritje stroškov.

Predsednik konference je izrekel željo, naj sodruginja Tauchar, ki je navzoča, poda svoje poročilo o agitaciji za Proletarca in J. S. Z.

Sodruginja Tauchar pravi, da radevolje ustreže želji predsednika. Glavni del svoje agitacije je posvetila razširjenju Proletarca. Pri tem pa je storila kolikor največ mogoče tudi za pridobivanje novih članov JSZ. Poroča nadalje, da je pomagala obnoviti en prejšnji in organizirati en nov klub. Dobila je nad tri sto naročnikov Proletarcu, prodala za \$260.00 knjig iz Proletarčeve založbe in dobila približno \$30 v podporo Proletarcu. Omenja, da so ji pri agitaciji

pomagali razni sodrugi in sodruginje, pred vsem sodrug Louis Kveder. Predsednik konference se obeima v imenu navzočih zahvali, in apelira na sodruginjo Tauchar, naj se vrne čimprej v našo sredo.

Za tajnika Konference soc. klubov v zap. Penni. je bil izvoljen sodrug John Terčelj.

Ko je bil izčrpan dnevni red, sta nastopila govornika sod. Joško Oven in F. S. Tauchar.

Sodrug Oven je govoril obširno o političnem in ekonomskem položaju po svetu s posebnim ozirom na delavsko gibanje. Izvajal je, da leži rešitev človeštva le v socialistični družabni uredbi, da pa jo dosežemo, je treba, da zavedno delavstvo dela v tej smeri, ne pa, da troši svoje energije v medsebojnem boju. Tolmačil je mnoge pojave v in izven delavskega gibanja, ki so privedli do neenotnosti. Vse to pa se da premagati, ako imajo prizadeti resnično željo delati skupaj za skupni cilj. Socializem ni stvar kake posamezne frakcije, ampak stvar delavskega razreda in zatiranih ljudskih mas sploh, zato morajo delati zanj skupno. Blatenje in natolcevanje, napadi in protinapadi, nekonstruktivne polemike itd., to so stvari, ki ne koristijo delavskemu razredu. Govornik je pobijal mnoge argumente nasprotnikov in dokazoval, da so neštete njihove trditve izmišljotine, ali pa tako prikrojene, da jih lahko rabijo za zavajanje delavstva v svojem boju proti socialističnemu gibanju. Govoril je o revoluciji v Rusiji, ki obhaja sedaj šestletnico zmage, katero ne praznuje samo ruski, ampak ves zaveden svetovni proletarijat. Tej Rusiji moramo nuditi vso mogočo moralno oporo in se boriti zanj pri njenem stremljenju, da se otrese diplomatske blokade. Delavski razred lahko mnogo doseže, ako bo nastopal kot delavski razred. In dosegel bo tudi socializem, ako se bo boril zanj kot razred. Naloga zavednih delavcev je, da v teh kritičnih časih bodre mlačne delavce, da uče nevedne in jih pridobije za organizacijo in organizirano delo.

Sodrug Tauchar je izvajal, kako so slovenski delavci v Pennsylvaniji prišli z združenim delom do svojih dvoran in kako na isti način potom Konferenca socialističnih klubov v zapadni Pennsylvaniji utrjujejo socialistično organizacijo in socialistično misel med delavstvom. Vse to je mogoče zato, ker se zavedajo važnosti kooperacije pri konstruktivnem delu. Izvajal je nadalje, da dajejo ravno delavci v tem delu Pennsylvanije delavcem po drugih naših naselbinah dober zgled, ki mora roditi tudi drugod dobre posledice.

Konference s shodom je bila zaključena ob 6. zvečer.

John Terčelj, predsednik konference.

Louis Kveder, zapisnikar.

Sodrugi na North Side v Chicagi prirede domačo zabavo.

CHICAGI, ILL. —V nedeljo 25. nov. prirede sodrugi na severni strani Chicage pod avspicijo čikaške okrajne organizacije soc. stranke veliko zabavo, ki se bo vršila v Division Hall, 2441 W. Division St. Na sporedu bodo razne zabavne točke za odraslene in za otroke. Vstopnina 50c. Dobiček priredbe se izroči okrajni organizaciji.

Najtežje je govoriti s tistimi nevednimi ljudmi, ki ne vedo, da so nevedni, pač pa si domišljajo, da so vsevedni.

Koncert pevskega zbora "Zarja" v nedeljo 25. nov. v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Pikniki in izleti, katerih je v poletnih mesecih v izobilju, so se umaknili drugim zabavam, ki jih prirejajo razni klubi in društva. Ker je teh precejšnje število med Slovenci v Clevelandu, človek včasih ne ve, katero bi posetil, da bi imel največ užitka in razvedrila.

Pevski zbor "Zarja", odsek soc. kluba št. 27, se je odločil, da priredi v nedeljo dne 25. nov. ob 7:30 zvečer koncert z bogatim programom. Pevske in godbene točke bodo raznovrstne in zanimive. Nastopil bo mešan zbor, kakor tudi moški in ženski zbori, katerim bodo sledili četverospevi, dvospevi in solospeli.

"Zarja" je lahko ponosna, da je največji pevski zbor med Slovenci v Ameriki. Da je dosegla to stopnjo, se je zahvaliti tistim ljudem, ki so ji vedno stali ob strani in pridno posečali njene prireditve.

Koncertov, kot jih prireja "Zarja", ni veliko med nami. Na ta koncert vabimo vse, ki se zanimajo za lepo petje in glasbo. Zavedati se moramo, da je duševni užitek potreben vsakemu. "Zarja" in njeni člani delajo z veseljem, da nudijo obiskovalcem čimveč zabave in razvedrila. Velika udeležba bo zanje najlažje pričilo.

Slavnost obletnice pevskega zbora "Naprej" v Springfieldu.

SPRINGFIELD, ILL. — V četrtek dne 29. novembra (na Zahvalni dan) bo imel tukajšnji slovenski pevski zbor "Naprej" slavnost dvanajstletnice obstanka z obširnimi koncertnim sporedom.

Pred dvanajstimi leti se je zbralo v naši naselbini nekaj naprednih rojakov, ki so imeli veselje do petja, in ustanovili pevski zbor "Naprej", ki je bil razun malih izjem skozi vso to dobo aktiven. Nastopal je pri priredbah naprednih društev, pri socialističnemu klubu, na delavskih shodih, raznih zabavah in pri pogrebih naših pokojnih sodrugov. Lahko se reče, da je zbor Naprej v danih razmerah v polni meri vršil svojo nalogo.

Kako težko je obdržavati pevske zборе, vedo sodruzi in rojaki po vseh tistih naselbinah, kjer jih imajo. Z njimi je mnogo dela in stroškov, dohodkov pa malo ali nič. Stroške morajo plačevati večinoma člani sami, in le včasih, kadar imajo ti zbori svoje priredbe, se napravi nekaj prebitka. Tudi naš zbor je šel v teh letih skozi take težave.

Vse priznanje gre našemu pevovodju g. Franku Polehlarju, ki se je trudil in žrtvoval prosti čas za prosep našega zbora, čeravno je bila blagajna dostikrat prazna.

Po dvanajstih letih ima zbor Naprej še nekaj članov, ki so pristopili ob ustanovitvi, drugi pa so nove moči, ki se z vso marljivostjo vadijo za program, ki ga bomo izvajali omenjenega dne pri praznovanju naše obletnice v Carpenter Hall na Sedmi in Adams cesti. Pričetek zabave bo ob 2:30 popoldne; koncert bo do 6. zvečer, po izčrpanem programu pa sledi ples in prosta zabava.

Na koncertu bodo sodelovali sledeči zbori: Slovenski mešan zbor "Slavček" iz Carlinville; Slovenski moški zbor "Naprej" iz Livingstona; Nemški moški zbor "Vorwaerts" iz Springfielda in citrarski klub iz Girarda. Pričakujemo tudi Litvinski pevski zbor v Springfieldu in Tamburaški zbor iz Benlda. Celoten program bo objavljen pravočasno.

Slovensko in drugo jugoslovansko občinstvo iz naše in okoliških naselbin vabimo, da se v obilnem številu udeleži koncerta in proslave dvanajstletnice našega pevskega zbora "Naprej". Take prireditve so redke in s to bo imel naš zbor mnogo truda in stroškov.

Vstopnina je samo 55c, vojni davek všteti. Ženska v spremstvu moških so vstopnine proste. Brez spremstva je vstopnina zanje 25c. Vstopnice se dobe pri članih zbora in pri vratih na dan koncerta. Za dober postrežbo bo skrbel pripravljalni odbor in člani ter prijatelji in prijateljice zbora.

Na svidenje dne 29. novembra!

Prilavljalni odbor.

Sijajen uspeh dramske predstave waukeganskega kluba.

WAUKEGAN, Ill. — V nedeljo 18. novembra je vprizoril soc. klub št. 45 v Slov. nar. domu v Waukeganu dramo "Na dnu" v štirih dejanjih, ki jo je napisal Maksim Gorki. Dvorana je bila napolnjena kakor pri malokateri prireditvi. Igralci so dobro rešili svoje vloge, kar je veliko rečeno, če se pomisli, da vprizoritev take igre ni lahka stvar.

Socialistični klub v Waukeganu si je z vprizoritvijo te drame pridobil priznanje, ki ga je vsekakor vreden. Razun klubovih diletantov so sodelovali pri igri tudi njegovi somišljeniki in prijatelji ter prijateljice, ki so pripomogli do tako lepega uspeha.

Po končani igri je sledila veselica v spodnjih prostorih. — *Poročevalec.*

(Opomba. — Kritika o tej predstavi bo priobčena v prihodnji izdaji "Proletarca".)

Petletnica Del. pev. zbora "Sava" bo praznovana s koncertom dne 25. nov.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 25. novembra praznuje Delavski pevski zbor Sava petletnico obstanka z obširnimi koncertnim programom.

Zbor "Sava" je imel skozi dobo od kar obstoji težke boje, kakor jih ima vsaka enaka institucija. Preboleli smo vse dosedanje krize, premagali ovire, in napravili iz Save zbor, ki obeta biti eden najboljših jugoslovanskih pevskih zborov v Chicagi. Sedanji pevovodja Save je g. Ivan Račič, ki ima za napredek našega zbora velike zasluge.

Uspeh pa ni odvisen samo od članov in pevovodje, ampak tudi od kooperacije občinstva. Ako se ne udeležuje koncertov pevskih zborov, jim ne nudi gmične in ne moralne podpore. V takih odnošajih pa ne more prospevati noben pevski zbor.

Tisti rojaki in rojakinje, ki se zavedajo važnosti takih institucij, so dosedaj vedno radi prihajali na naše koncerte. Upamo, da bodo tudi dne 25. novembra napolnili Narodno dvorano in tako pomagali, da bo zbor Sava v bodoče še bolj napredoval.

Na tem koncertu bomo nudili program, ki bo zadovoljil tudi razvajeno občinstvo. Točke bodo tako raznovrstne, da ne bo nihče imel vzroka pritoževati se nad programom.

Razun Save bodo nastopili tudi drugi pevski zbori. Imeli bomo solospelve, duet, kvartet in glasbene točke. Dramski odsek soc. kluba št. 1 pa vprizori komedije v enem dejanju, tako da bo tudi smeha dovolj.

Koncertne točke se prično izvajati točno ob 2:30 popoldne. Pridite v dvorano pravočasno, ako nečete zamuditi programa. Zvečer bo ples in prosta zabava.

Član "Save".

Iz zapadne Pennsylvanije.

LAWRENCE, PA. — Ameriška prosperiteta ima to napako, da se drži le nekaterih. Ob novem letu bodo korporacije delale račune, ki bodo izkazovali velike dobičke. Razdeljeni bodo med delničarje in tako jim je leto za letom prosperiteta zagotovljena, ker pravijo, da "denar dela zanje". Delavci vemo, da denar kot tak ne napravi nobene stvari. Ako bi delničarji naložili v rove svoj denar, bi ne mogel priti niti košček premoga na površje. Ampak korporacije natrpajo v rove in v tovarne delavcev, ki producirajo delom svojih rok in svojega uma. Denar torej ne dela in ne ustvarja bogastev. Denar predstavlja samo vrednost storjenega dela, in to vrednost produktov si "lalajo" delničarji med seboj. Ko bi delavci vsaj razmislili to igro!

Delavske razmere v tem okolišu so zelo nestabilne. Pittsburgh Coal Co. je tod okoli zaprla skoro vse svoje rove, edino rov Moontour št. 4 obratuje po par dni na teden. Več tisoč premogarjev je prišlo ob delo, ki se sedaj potičejo tam, kjer je še kaj ropota okrog "šplata".

V Pittsburghu so priredili za premogarje nekakšen banket, ki se ga je udeležilo do tisoč premogarjev iz raznih naselbin, kakor je izjavil State Mine Inspector Mr. Pratt. Govorili so direktorji premogovniških družb, glavni predsednik, tajnik itd. Od unije U. M. W. pettega distrikta bi imel biti navzoč Frank Fagan. Vstopnice so bile po dva "copaka", pa se majarjem niso zdele predrage. Mislim, da so jim na banketu "pumpali" v glave "stoprocentni" amerikanizem, ki v jeziku dolarskega patriotizma pomeni odprto delavnico, ker je bolj v soglasju s "svobodnimi ameriškimi institucijami."

Dolarski gospodje delavcem radi govore o prijateljstvu "med delom in kapitalom". Drug drugemu sta potrebna (po njih zatrdilu) in zato morata delati skupno drug za drugega.

Vse se glasi lepo, le da nimajo take lepe besede in apeli nobene praktične vrednosti za delavca. Kadar se gospodom delodajalcem zazdi, pa zapro svoja podjetja. Če jih delavstvo prisili na povišanje plač, iščejo izhodov, kako bi jih zopet znižali. "Lock out" jim je eno izmed mnogih sredstev, ki se ga poslužujejo dobri dolarski gospodje proti delavstvu in taki gospodje kontrolirajo tudi Pittsburgh Coal Co.

Toda kaj nas to briga! V spomladi bo štrajk, pa bomo dobili pogodbo kar za dve leti, in potem bo vsega dovolj, "capakov" pa ko listja in trave.

S težavo sem spravil skupaj vsoto, da sem obnočil naročnino na Proletarca, kajti dolarji pri meni nimajo obstanka. Potem, ko bo nam šlo vse tako gladko, bom morda lažje izkopal tri dolarje, da bom ponovil naročnino na Proletarca za leto 1925.

Pozdrav vsem tistim, ki se zanimajo za socializem. — Naročnik.

Sodrugom v Canonsburgu, Pa.

CANONSBURG, PA. — Članstvu kluba št. 118, JSZ., sporočam, da se vrše seje kluba vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva Postojnska Jama. Na seje so nam dobrodošli vsi, ki se zanimajo za socialistično gibanje. Somišljeniki, pridite v naš krog, da bomo skupno delali za skupno stvar in se skupaj borili proti skupnemu sovražniku.

M. Tekavec, tajnik.

Za staro pravdo.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 16. decembra ob 2. popoldne vprizori dramski odsek soc. kluba št. 1 v dvorani ČSPS. igro "Za pravdo in srce" v petih dejanjih. Spisal jo je Anton Medved. Vršil se v času kmečkih puntov po Slovenskem in Hrvatskem.

V tej igri boste videli nekoliko slike, kako se brezsrčni grajščaki s svojimi upravitelji tlačili ubogega kmeta. Pobiljali so jih, jih gonili na delo, jemali njihove pridelke in jim nalagali težke kazni za najmanjše prestopke, ki sploh niso bili prestopki. Kmetje pa so živeli v upanju, da jim zasije nekoč dan zmage za staro pravdo. Zbirali so se v trume, se organizirali, delali zveze s tlačani po raznih krajih dežele, in ko je napočila določena ura, so udarili po svojih krvnikih. Toda predno so zmagali, so doživeli mnogo porazov. Tudi v tej igri so doživeli poraz; toda boj za staro pravdo se je vršil naprej.

Prijatelje slovenske dramatike v Chicagi vabimo, da pridejo na to prireditev. Preskrbite si vstopnice v predprodaji. Dobe se pri članih in članicah kluba in v uradu Proletarca.

Klub št. 114 v Detroitu priredil veliko kampanjo za pridobivanje novih članov.

DETROIT, MICH. — Socialistični klub št. 114, JSZ., je podvzel akcijo za pridobivanje novih članov klubu in s tem soc. stranki, in v ta namen je razposlal detroitskim slovenskim delavcem cirkular, v katerem jih vabi v naš krog.

Klub je prispeval v organizatorični fond soc. stranke vsoto \$40.00.

Pisma, oziroma vabila za pristop smo poslali vsem tistim rojakom delavcem, od katerih smo imeli naslove. Ako kdo tega pisma ni dobil, s tem ni rečeno, da mu ga nismo hoteli poslati. Mi vabimo v naš klub vse delavce, ker želimo, da skupno z nami delajo v organizaciji za socializem in da se skupaj borimo proti našim izkoriščevalcem.

Rojak delavec, ako pisma po pošti nisi prejel, prečitaj kopijo pisma, ki ga tu priobčujemo, in ako čutiš z nami, se nam pridruži.

Pismo se glasi:

Cenjeni rojak:—

Morda se boste začudili, morda celo nekoliko jezili, ker Vas nadlegujemo s tem pismom. Ampak samo malo potrpljenja prosimo in jasno Vam bo, zakaj se gre.

Prijatelj, poznano nam je, da niste nazadnjak, da seanimate za delavska vprašanja, in da v svojem srcu želite delavstvu boljše življenje, več prostosti, predvsem pa da se delavstvo osvobodi sužnosti, v kateri ga drži današnji družabni red.

Da se to doseže, da se odpravi krivica, potrebujemo zavednih delavcev. Le delavci, ki se zavedajo, da so tudi oni ljudje, da so tudi oni opravičeni živeti življenje dostojnega človeka, delavci, ki vedo, da ni nikaka božja volja, da bi morali oni in njih otroci vedno garati dolge ure po tovarnah in rudnikih, dočim delavski izkoriščevalci trosijo milijone, ki so jih izželi iz delavskih žuljev in krvi — edino delavci, ki se zavedajo teh krivic, morejo te krivice odpraviti.

Pri delu za odpravo krivic potrebujemo Vašega sodelovanja. Zavedamo se, da je za uspešno borbo proti močni kapitalistični organizaciji potrebna močna delavska organizacija. Posameznik ima lahko najboljše ideje in načrte, toda če nima ljudi, ki bi delali na

to, da postanejo ideje in načrti meso in kri, ne more sam veliko storiti.

Socialistični klub št. 114 J. S. Z. v Detroitu se je zavzel, da pridobi v svojo organizacijo ljudi Vaše vrste. Kaj ko bi se nam pridružili in nam pomagali bojevati boj proti kapitalizmu — sovražniku delavstva in svobode!

Da se še niste pridružili organizaciji, ki je edina zmožna voditi delavstvo po poti izobrazbe h končni zmagi, imate morda gotove vzroke. Morebiti se Vam ne dopadejo ljudje, ki so pri organizaciji, morebiti se ne strinjate z nekaterimi idejami, morebiti imate kake druge vzroke. Ampak podobni vzroki, če jih imate, naj Vam nikar ne branijo pristopa v organizacijo. To so vse malenkosti, ki se dajo premostiti. Ali ste že kdaj čuli, da imajo kapitalisti podobne predhodke med seboj? Oni se zavedajo moči, ki jo nudi njih organizacija pa se združujejo, kljub temu, da se tudi med njimi nabajajo ljudje z različnimi idejami. Zakaj bi jih mi delavci v tem oziru ne posnemali? Mi moramo spoznati, da moramo na poti k osvoboditvi imeti enake interese in cilje, katere lahko dosežemo le s pomočjo organizacije.

Sploh socialistično gibanje potrebuje v svojih organizacijah ljudi, ki presojajo stvari s kritičnega stališča. Socializem potrebuje ljudi z idejami in ne kimačev. Socialisti smo prepričani, da je socializem znanstveno utemeljen nauk in da mu kot takemu kritike ne škodujejo, pač pa koristijo. Socializem ne ukazuje: Verovati moraš, drugače te vzame vrag! Socializem uči, da je delavstvu potrebno znanje, da mu je potrebna organizacija in moč; kajti le kadar doseže to, se mu bo zabliskala svetla zarja nove, boljše družbe, svetovnega bratstva, svobode in socializma.

Prijatelj, prav trdno pričakujemo, da se nam pridružite. Naš boj je tudi Vaš boj. Apeliramo na Vas, kot more apelirati le delavec na svojega tovariša delavca: Pridite na sejo socialističnega kluba šte. 114, ki se vrši vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329-31 Kirby Ave. E. Lahko se tudi obrnete za pojasnila na spodaj podpisanega ali pa na kakega drugega člana socialističnega kluba. Prijatelj, na Vas računamo. Upamo, da nas v tem pričakovanju ne razočarate.

Iskren delavski pozdrav!

Za socialistični klub šte. 114 J. S. Z.,

ODBOR.

Tajnik kluba: Franjo Kuhovski, 8971 Sherwood St., Detroit, Mich.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 25. oktobra 1923.

Navzoči Alesh, Cainkar, Godina, Novak, Udovich, Oven, Pogorelec; od upravnništva Slabe.

Predseduje Cainkar.

Zapisnik zadnje seje se prečita in sprejme.

Tajnik Pogorelec poroča o rezultatu glasovanja v odbore JSZ., ki je bil v podrobnostih priobčen v Proletarcu. Od srbske sekcije JSZ. so izvoljeni v eksekutivo Lucich in Bojanovich, v nadzorni odbor JSZ. pa Slavich.

To je prva seja nove eksekutive.

Tajnik poroča pod točko dopisi, da je prejel pismo kluba št. 27 v Clevelandu, v katerem poročajo, da bo klub priredil shod, na katerega žele za govornika tajnika JSZ. Sklenjeno, da se želji kluba ustreže. Glede stroškov naj se pogovori s sodrugi v Clevelandu.

Prečita se pismo sodruga Terčelja, v katerem izraža željo, da naj pride na konferenco soc. klubov v zapadni Penni., ki se vrši 28. oktobra v Canonsburgu, sodrug Oven ali Zajec. Aleš predlaga, naj se želji ugotovi. Zajec pojasnjuje na vprašanje, da se mu je ta čas zelo težko odtrgati od dela, ker je zaposlen s koledarjem in listom. Le ako ne bi mogel iti sodrug Oven, bo šel on, toda delo s koledarjem bi s tem zaostalo. Oven pravi, da ako bo mogel dobiti dopust, bo šel na konferenco. Sprejeto na znanje.

Tajnik poroča, da je sodruginja P. A. Tauchar s sodelovanjem somišljenikov organizirala klube v Broughtonu in Slovano, Pa. Povoljna poročila dobiva tudi iz drugih naselbin Pennsylvanije. Podal je poročilo o finančnem stanju JSZ. in o kampanji za zbiranje organizatoričnega fonda soc. stranke. Ko bo imel več časa, bo podvzel tudi urad JSZ. večjo akcijo v tej kampanji. Poda tudi poročilo o razpečanih članskih znamkah v septembru.

Poročilo tajnika se sprejme na znanje.

Sodrug Udovich poroča za nadzorni odbor, da sta s sodrugom Tavčarjem pregledala zvezne poslovne knjige za zadnje tri mesece, ki jih je vodil prejšnji tajnik, in jih našla v redu. Sprejeto na znanje.

Aleš predlaga, da se povabi na sejo eksekutive JSZ. tudi člane nadzornega odbora slov. sekcije. Pogorelec vprašuje, ako bo dala JSZ. kak oglas v Ameriki družinski koledar. Predlagano in sprejeto, da se vzame pol strani za oglas.

Pogorelec poroča o kampanji za pridobivanje novih članov, ki jo vodi socialistična stranka. Debsovi shodi po zapadnih državah so bili povsod uspešni. Socialistična stranka v Californiji je zelo pomnožila svoje članstvo. Nove postojanke so se ustanovile v raznih krajih zapadnih držav. Tudi po vzhodu se večajo aktivnosti stranke.

Predsednik predstavi sodruga Bernika, ki se je vrnil iz Jugoslavije in prinesel s seboj poročilo o takojšnjem delavskem gibanju. Poročilo o socialističnem gibanju v Sloveniji in v Jugoslaviji sta mu uredila sodruga Svetek in Uratnik, da ga poda slovenskemu delavstvu v Zed. državah. Sodrug Bernik je med izzetanjem poročila nekatere stavke obširno pojasnjeval, da so dobili navzoči čim jasnejšo sliko o razmerah v starem kraju.

Bernikovo poročilo je bilo po kratki diskusiji sprejeto na znanje.

Sklenjeno, da se vrše redne seje eksekutive JSZ. tudi v bodoče vsak četrty petek v mesecu. — Zaključek seje.

Tajništvo J. S. Z.

KNJIŽEVNI VESTNIK.

“Čas”, novemberska izdaja, ima sledečo vsebino: Misli, (pesem, Frank Kerže); Amalija, (Frank Kerže); Ogledalo našega zdravja; Jože Ambrožič; Kaj in kakšni so atomi; Duševni razvoj med Grki; Zemljevid, (A. J. Terbovec); Sloni v svojem raju, (M. Johnson); Kdaj bo preveč ljudi na svetu; Velikanska ribja industrija. — Priloga: Gospodinjski del.

Naslov revije “Čas” je 1142 Dallas Rd. N. E. Cleveland, O.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostomisleci, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Novi klubi J. S. Z.

Novi klubi Jugoslovanske socialistične zveze so se organizirali v Slovanu, Pa., s 13. člani in v Finleyville, Pa., z 10. člani.

Iz Canonsburga, Pa., kjer so pred kratkem reorganizirali klub št. 118, poročajo, da so na delu v kampanji za pridobivanje novih članov. V kampanjski odbor so izvolili sledeče sodruge: John Koklich, John Chesnik, Nikolaj Krasna, Andrej Posega in John Jerab. ki je predsednik tega odbora. Pravijo da ne odnehajo preje, da napravijo iz kluba št. 118 enega izmed najjačjih in najagilnejših klubov v JSZ. V organizatorični fond soc. stranke so poslali \$20, od katere sole je prispevalo dr. "Postojnska jama", št. 138, ENPJ, \$10. Podvzeti nameravajo tudi širšo agitacijo v zbiranje organizatoričnega fonda med simpatičarji socialističnega gibanja. Akcija, katero so podvzeli sodruzi kluba št. 118, je vredna posnemanja.

Tajnikom klubov J. S. Z.

Pretekli teden smo razposlali apel in pole za zbiranje organizatoričnega fonda socialistične stranke vsem klubom JSZ.

Zaeno s to kampanjo naj se vrši agitacija za pridobivanje novih članov v naše klube. Od vseh v tej kampanji nabranih prispevkov naj si klubi obdrže 25% za financiranje lokalnih kampanj, ostalo vsoto pa pošljite tajništvu JSZ., da nam bo lažje voditi kontrolo, koliko se je nabralo od strani naših klubov. Nekateri klubi so poslali prispevke direktno na gl. urad stranke, ali pa tajniku stranke v državi, v kateri se klub nahaja. Radi boljšega reda, in pa da bodo imena pripraviteljev priobčena v našem glasilu, naj se pošiljajo ne pole in nabrane vsote na urad JSZ., ki jih potem obračuna stranki.

Tajništvo JSZ.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsake drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejам. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

DELA VSTVU V WAUKEGANU, North Chicagi in okolici naznanjamo, da se vrše seje socialističnega kluba št. 45, JSZ., vsako drugo nedeljo v mesecu v S. K. Domu. Udeležujte se jih točno. Na nečlane apeliramo, naj se pridružijo našemu klubu. — *Tajnik.*

TAJNIKOM KLUBOV J. S. Z.

Tajniki in drugi odgovorni funkcionarji klubov J. S. Z. naj skrbijo, da bo vsaka prireditev naznanjena v Proletarcu. Poročajte tudi, kako je uspela. Glasilo J. S. Z. je ogledalo aktivnosti naših organizacij. To ogledalo pa ne more biti popolno, ako klubi ne obveščajo javnosti od časa do časa o svojem delu.

Računstvo nekdanj in sedaj.

V prošlosti je le malokdo znal računati. Revni kmetič si je pomagal z znamenji, ki jih je delal na kako desko s kredo, in celo krčmarji so na tak način beležili dolgove, ki so jih delali pivci.

Po vojni se je to spremenilo. Tudi priprosti ljudje vedo, kaj je milijon. V Nemški Avstriji, v Rusiji, na Poljskem in sedaj v Nemčiji gre gospodinja v trgovino in nakupi za milijone kron, mark ali rubljev potrebščin. Za dolar se dobi v Nemčiji na milijone mark; pred nekaj dnevi je bilo v prometu že 6,900,000,000,000,000 papirnatih mark. Neki Amerikanec je izračunal, da bi se s 5,500,000 dolarji lahko kupilo vso to ogromno število mark.

Povprečen ameriški čitatelj se smeje, ko čita te gorostasne številke. V Nemčiji ljudje blazne. V Lipskem (Leipzig) je zblaznelo osem gospodinj, ker so se morale dan na dan mučiti s številkami, katerih niso mogle pojmiti. Tej novi bolezni pravijo "ciferitis". Širi se tudi v drugih nemških mestih. Miljoni, milijarde, trilijoni, kvadrilijoni so številke, s katerimi se morajo pečati v Nemčiji tudi neučeni ljudje, in ni čuda, če se jim od njih zavrti v glavah. Nemški kapitalisti so srečnejši, ker imajo skoro vso gotovino naloženo v inozemstvu v tujih valutah. Vsled padca marke je prizadeto večinoma revno ljudstvo, ki je odvisno od dnevnega zaslužka za svoje preživljanje. Sedaj pa so milijoni delavcev izgubili še to, ker industrialci zapirajo delavnice.

Kandidati za predsednika Zed. držav se oglašajo.

Senator Hiram Johnson iz Californije je podal izjavo, da se bo potegoval za predsedniško kandidato na prihodnji konvenciji republikanske stranke. Hiram je "progresivec", če je verjeti njegovim pristašem. Mož zna dobro rohniti in še boljše demagogirati. V zadnji volilni kampanji se je tudi potegoval za predsedniško kandidato in delal pri tem največ šuma, toda na nominacijski konvenciji je imel zelo malo zaslombe. Ponujali so mu kandidato za podpredsednika, pa jo je odklonil. Vzel jo je Coolidge, in po smrti predsednika Hardinga je postal predsednik. Hiramu je morda sedaj žal. Mogoče je, da se bo za californijskega senatorja zedinila tudi stara garda republikanske stranke, ker je Hiram Johnson pri neukem ljudstvu na glasu kot velik "progresivec", v resnici pa je velik zagovornik kapitalističnega sistema in "stoodstotni" patriot.

V raznih državah so se že organizirali kampanjski odbori, ki bodo agitirali za Hiramom. Načeljujejo jim kapitalisti, in to dokazuje, do kakšne meje sega njegov "progresivizem".

Shod Z. S. O. v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — Zveza slovenskih organizacij je v nedeljo priredila javen shod in veselico s precej zanimivim in tudi bogatim programom. Na popoldanskem programu so bili štirje govorniki in tamburaški zbor Čmrlji; zvečer pa ples in splošna zabava. Program se je imel pričeti ob 2:30, po stari nelepi navadi pa se ga je odložilo do 3:30 popoldne.

Nastopili so Čmrlji ter igrali "Slovenec sem" in "Triglav". Oba komada sta žela živahno odobravanje. Človek bi rekel, da je bilo "soglasno ploskanje", kajti bilo je res precej šuma za 35 oseb.

Odkrito in resno povedano, nastop Čmrljev me je prijetno presenetil. Slišal sem jih ob njih prvem nastopu in parkrat pozneje, in reči moram, da se zelo hitro izpopolnjujejo in če se bodo še vnaprej tako dobro držali, bodo kmalu skupina mladih umetnikov, katerim se ne bo treba sramovati nastopiti na kateremkoli gledališkem odru v Chicagu.

Nato so sledili govorniki, ki so svoje predmete dobro obdelali. Pri tem pa nobeden ni pozabil pripomniti, da bi še veliko lepše in delj govoril, če bi bilo več udeležencev. Iz tega je razvidno, da so oni ki so ostali doma precej škodili tem ki so bili navzoči.

Pomen govorov bolj na kratko povedano je bil sledeči:

Kaj Zveza slovenskih organizacij v Chicagu pomeni, in za kakšne principe se bojuje. Da ima program za skupno družabno in kulturno delovanje vseh Slovencev v naselbinah. V daljšem predavanju je bilo pojasnjeno, kako potrebujemo šole za našo mladino,

da se saj za silo priuči slovenskega jezika; da je treba šol za odrasčene, da se nauče kako dobiti državljanske pravice. Pojasnjeno je bilo, da ta Zveza slovenskih organizacij mora v prvi vrsti gledati na to, da zgradi svoje lastne prostore predno bi ji bilo mogoče uspešno izvajati ta velika izobraževalna dela, in pridjati zraven še pevsko, godbeno in dramsko umetnost. Temu sledila krajša govora o podpornih organizacijah, in o stavbinskem društvu.

Zvečer ko se je pričel zabavni program, je bilo precej več ljudstva, in nekateri so izražali upanje, da se bodo stroški pokrili z dohodki. Morda celo kakšen dolar ostane v blagajni, kar bi vsekakor pospešilo akcijo za Slovenski dom v Chicagu.

Ta prireditve je pokazala, da se ljudje naših društev ne zanimajo posebno za skupno delovanje. Odbor in še nekaj drugih pravi, da so skrbeli za to da ne bi bila vabila zelo dobro razposlana. Nekaj torej mora biti vzrok. Morda ima Zveza slab sistem. Mogoče je tudi, da ta organizacija nima prave duše ali smotra, ali kako bi se izrazil, da ne vleče pri ljudstvu. Morda tudi odbor ni bil zadosti agilen, kajti pri taki stvari je treba pisati in govoriti zelo, zelo veliko.

Naj bo že kakor hoče, prvi javni shod in veselica bi bila lahko veliko boljša kot je bila kar se tiče ureditve. Začetek je menda povsok težak, zato upam, da bo prihodnji shod boljše obiskan. Še na misel mi ne pride, da bi zato korajžjo zgubil! Nas Čikažane bo enkrat tudi vjezilo, videč, da imajo povsod drugod svoje domove in se nam smejejo, češ, "Čikažani, pa le svoje dvorane nimajo!"

F. S. Tauchner.

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

**Največja zaloga
boljših književnih
del.**

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

**434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.**

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, teste in vsa v notarski posel spadajoča dela.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANK

največji jugoslovanski
banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO,

ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in
Chicago Clearing House
Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svetočbe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitreje in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

BARAVNA KNJIŽNICA , zbirka povesti in ertie, broširana....	.65	BENEŠKI TRGOVEC , (Wm. Shakespeare), vezana	.75	MLEKARSTVO , s erticami o žvino-reji s slikami	.75
BARNA PRAVDA , (J. S. Baar) roman, broširana	.75	ČARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI , (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25	NARODNOGOSPODARSKI ESEJI	.35
BAJALOL (Ivan Molek), po-vest, 304 strani, vezana v plat-ko	1.75	DIVJI LOVEC , (F. S. Finžgar), igra s petjem v 4 dejanjih	.50	NAŠ JEZIK , (Dr. J. Glonar), ve-zana	.45
BA SREČO , povest, broširana....	.45	DNEVNIK , veseloigra v 2 de-ja-njih	.30	NAŠ SADAŠNJI USTAVNI PO-LOZAJ	.75
BAPIŠKI TINE GRAMONTOVE , (VI. Levstik), vezana	1.00	GAUDEAMUS , komedija v 4 de-j. GOSPA Z MORJA , (Henrik Ib-sen), igra v petih dejanjih, bro-širana	.60	O KONSUMNIH DRUŠTVIH...	.10
BODBE IZ DOLINE SENTFLOR-JANSKE , (Ivan Cankar), veza-na	1.25	KASIJA , drama v 3 dejanjih ...	.75	O KULTURNEM POMENU SLO-VENSKE REFORMACIJE , (Dr. I. Prijatelj), broširana....	.40
BATARJEVO ZLATO , (Aug. Senona), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana	1.20	JULIJ CEZAR , (Wm. Shakes-peare), vezana	.75	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPO-DARSTVA	.50
BKOTE IN KONEC GOSPODIŠ-NE PAVLE , (I. Zoroc), broši-rana	.40	MACBETH , (Wm. Shakespeare), vezana	.75	POGLED V NOVI SVET.....	.10
BONARJEVA HOL , povest, bro-širana	.65	NAVADEN CLOVEK , (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35	POLITIČNO ŽIVLJENJE SLO-VENCEV , od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana	1.00
BENINI NASE KOPNELE , (Rado Murnik), broširana ..	.30	NOČ NA HMELJNIKU , (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, bro-širana	.35	POSTREZBA BOLNIKOM , s sli-kami	.35
SLOVENSKI PISATELJI:		OTHELLO , (Wm. Shakespeare), vezana	.75	PRAVO IN REVOLUCIJA , (L. Pitamic)	.35
FR. IVAN TAVČAR , zbrani spisi, IV. zv., vezana	2.00	RAZVALINA ŽIVLJENJA , (F. S. Finžgar), drama v 3 dej.	.75	PSIHIČNE MOTNJE NA ALKO-HOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana ..	1.15
FRAN LEVSTIK , zbrani spisi, ve-zana	2.00	ROMANTIČNE DUSE , (Ivan Cankar), drama v treh de-ja-njih, vezana	.85	RASTLINSTVO NAŠIH ALP , (F. Seidl)	.95
FRAN ERJAVEC , zbrani spisi, vezana	1.25	ROSSUM'S UNIVERSAL RO-BOTS , drama s predigro v 3 de-ja-njih	.50	RAZVOJ SOCIALIZMA od uto-pije do znanosti, (Friderik En-gels, prevel M. Žagar)	.35
JOS. JURČIČ , zbrani spisi, I. zv., vezan	1.75	SEN KRESNE NOČI , (Wm. Shakespeare), vezana	.75	REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV , (Abditus) broširana ..	.45
II. zv. vezan	1.50	UMETNIKOVA TRILOGIJA , (Alois Kraigher), tri enodejan-ke, broširana, 75c; vezana ..	1.00	SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA , izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00
III. zv. vezan	1.50	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLI-TIČNI IN GOSPODARSKO SO-CIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.		SMERNICE NOVEGA ŽIVLJE-NJA , (Dr. K. Ozvald), broši-rana ..	.50
IV. zv. vezan	1.25	ALI JE RELIGIJA PRENEHA-LA FUNKCIONIRATI? De-bata ..	.20	SPOL-LJUBEZEN-MATERIN-STVO , (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba ..	.40
V. zv. vezan	1.00	ANGLEŠKO-SLOVENSKI BE-SEDNJAK , (Dr. J. F. Kera) ..	5.00	SRBSKA POČETNICA , (J. T.) ..	.50
IV. zv. vezan	1.00	DEMOKRATIZEM IN ŽEN-STVO , (Alojzija Štebi)	.10	SPRETNOST KUHARICA , broši-ra-na, \$1.00, vezana ..	1.25
PESMI IN POEZIJE.		GOSPODARSKA GEOGRAFIJA , (Dr. V. Šarabon), vezana ..	1.25	SVETOVNA VOJNA IN ODGO-VORNOST SOCIALIZMA , E. K.), broširana ..	.50
BAENI , (Jean de la Fontaine, iz francoščine prevel I. Hribar) vezana ..	1.00	JUGOSLAVIJA , (A. Melik), zem-ljepisni pregled	1.00	USTAVA , ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10
KLADA POTA , (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba ..	.75	KATOLISKA CERKEV IN SO-CIALIZEM	.25	VARONA KUHARICA , (Marija Remec), vezana ..	1.00
KODERNA FRANČOSKA LIRI-KA , (Prevel Ant. Dobeljak), vezana ..	.30	KDO UNIČUJE PROIZVAJA-NJE V MALEM ..	.20	V NOVO DEZELO , (E. K.) broširana ..	.25
KEMI ŽIVLJENJA (Fran Al-breht), trda vezba ..	.50	KOMUNISTIČNI MANIFEST , (Karl Marks in Friderik En-gels) ..	.20	VOLJA IN DEJANJE , (psiholo-gična analiza) ..	.25
KOEZLJE , (Fran Levstik), vezana	.90	KRATKA SRBSKA GRAMA-TIKA , (Dr. Josip Meneej)	.25	ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10
KOORSKE POTI , (Janko Gla-ser), broširana ..	.35	KRATKA ZGODOVINA SLO-VENCEV , HRVATOV IN SR-BOV, (Matija Pire) ..	.40	ZAKON BIOGENEZE (J. Ho-ward Moore, prevel I. M.)	1.50
KUTNJE , (Ivan Albreht), bro-širana ..	.45	MATERINSKA POMOČ , zdrave-mu in bolnemu dojenčku, s sli-kami ..	.75	ZA STARO PRAVDO , (Fran Erjavec) ..	.50
KO LET SLOVENSKE LIRI-KE , od Vodnika do moderne, (C. Glar), vezana ..	1.20	MISELNI RAZVOJ EVROPSKE-GA CLOVEŠTVA , (Fran Drti-na), vezana ..	2.00	ZBIRKA RUDARSKIH IN FU-ZINSKIH IZRAZOV , (J. Bez-laj) ..	.30
KUP IZ JUDEJE , (J. S. Ma-char), vezana ..	1.10			ZDRAVJE , zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravlje-nju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana ..	1.50
SLOVENSKA NARODNA LIRI-KA , poezije, broširana ..	.65			ZDRAVJE , jan., feb., mare, april in majska izdaja letnika 1922, vsaka po ..	.10
MLNCE IN SENCE , (Ante De-beljak), broširana ..	.50			ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) ..	.25
MOJEMU NARODU , Valentin Vodnik, broširana ..	.25				
ESKE PESMI , (Peter Bezruč), trda vezba ..	.50				
BOVLJE , (Tone Seliskar), proletarske pesmi, broširana 75c; vezana ..	.75				
OSTIA EX SIBERIA , (Voje-dav Mole), vezana ..	1.25				
LAJE VIDOVE , (Oton Zu-pančič), pesnitve, broširana....	.40				
IGRE					
ASTIA , (Leonid Andrejev), broširana ..	.50				

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 65c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c. (Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA , (Cankarjeva številka)	10
KRES , revija, 1. 1923, št. 9-10.	25
KRES , revija, 1. 1922, št. 11-12.	25
KRES , kulturni mesečnik, 1. 1923, št. 2-3-4	40

NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) . . . 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki . . . 5.00

TRIJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM , (Geo. Plechanoff), vezana	60
ANCIENT LOWLY , (O. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane	5.00
ANCIENT SOCIETY , (Lewis H. Morgan), vezana	1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana 60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

FOE AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Študija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana . . . 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnic 1.20

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 1.20

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.20

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.20

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana . . . 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana . . . 60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba . . . 1.20

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 1.20

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 1.20

THE PROFITS OF RELIGION, Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 1.20

100%, (Upton Sinclair). Povest patrijota 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.20

Naročilom priložite poštnei ali presni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne presto. Klubom in čitalnicam, pri večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvaških ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvaških rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329-31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Pred tri tisoč petsto leti in danes.

Ko je George Ebers našel sloviti "papyrus" (stek papirja s pisavo na njem) v Tebesu, Egiptu v letu 1872, so našli, da je bila na njem zapisana zbirka zdravniških formul iz leta 1552 pred K. r., kar bi bilo nekako v petindvajsetem letu Mojzesevega življenja. Zdravila, ki so jih rabili tedaj, so bila veličinoma ališča, kakor so danes 3,500 let kasneje, kot je tudi Trinerjevo zdravilno grenko vino, ki je napravljeno iz grenkih zelišč, korenin in lubja in ki ne vsebuje prav nobenih kemikalij. In ravno zaradi tega to vino ne škodi tudi najbolj občutljivemu želodcu. Isto izčišča čreva, pomaga prebavi, ostri tek in jači ves sistem. Zato daje papyrus formulo, ki je jako zanimiva: zmehkaj maslo od konja, hipopotamusa, krokodila, mačke, kake in ibeksa. Mi tega ne priporočamo, ker mesto tega imamo nekaj boljšega, Trinerjev Shampoo, ki napravi lase svetle in krasne. Vse Trinerjeve preparacije iz zdravila lahko dobite pri vašem lekarnarju ali trgovcu z zdravili, in če jih tam ne dobite, tedaj pišite naravnost na Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Sedanji družabni sistem produkcije in distribucije temelji na podlagi profita, in ker je profit, ga mora koncem konca nekdo plačati, ker ta ne obstoja nič. Plača ga delavski razred.